

MEMÒRIA

MEMÒRIA DELS SONDEIGS EFECTUATS ALS CARRERS DE LA RIBERA, DE LA FUSINA I COMERCIAL.

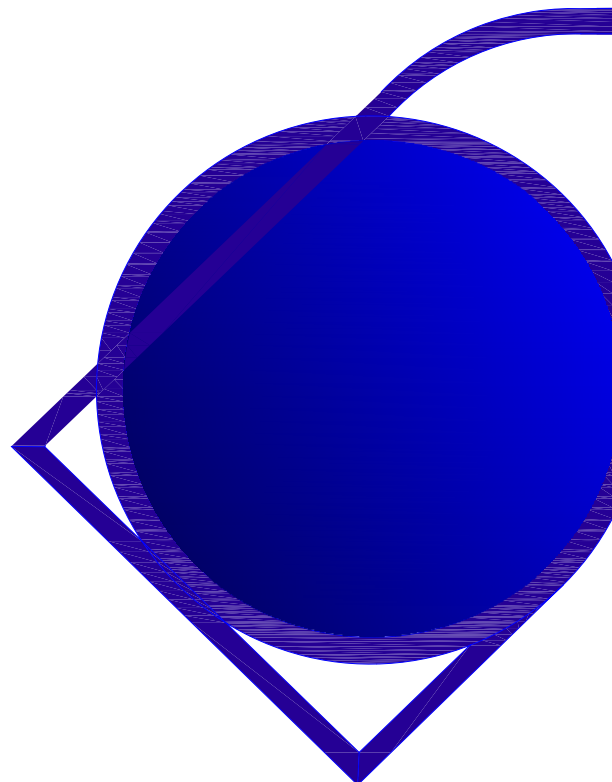
074-05

Barcelona, (Barcelonès).

Dates de la intervenció: Maig 2008

Autor:

Antoni Fernández Espinosa

Data de lliurament: Març 2009

CRÈDITS

PROMOCIÓ:

AJUNTAMENT DE BARCELONA,
INSTITUT DE CULTURA DE BARCELONA (ICUB)

FINANCIACIÓ DELS TREBALLS:

COPISA

EXECUCIÓ DE L'EXCAVACIÓ:

CODEX-ARQUEOLOGIA
I PATRIMONI S.C.C.L.

DIRECCIÓ DE LA INTERVENCIÓ:

Antoni Fernández

DIBUIX DE CAMP i DIGITALITZACIÓ:

Antoni Fernández

TOPOGRAFIA:

CODEX Arqueologia i Patrimoni

TIPUS DE JACIMENT i :

Urbà. Contemporani/ Modern.

INDEX

1. Introducció	3
2. Motivació de la intervenció	5
3. Situació geogràfica del jaciment	8
4. Antecedents arqueològics.....	9
5. Metodologia de treball.....	14
6. Descripció dels treballs realitzats, i resultats obtinguts.....	16
6.1. Sondeigs efectuats en la part SE del mercat. Carrer de la Ribera.....	16
6.2. Sondeigs efectuats en la part NW del mercat. Carrer de la Fusina.....	18
6.3. Sondeigs efectuats en la part NE del mercat. Carrer Comercial.....	20
6.4. Sondeig de comprovació efectuat al carrer Comercial.....	21
7. Conclusions	24
8. Bibliografia	26
Fotografies de la intervenció.....	27
 Annex. Fitxes UE	
 Annex. Inventari fotografies digitals	
 Annex. Inventari planimètric i planimetria	

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria presenta els resultats dels treballs de control d'un sondeig efectuat al carrer Comercial de Barcelona, just en el punt on l'empresa COPISA, havia realitzat quatre rebaixos d'un metre i mig per un metre i mig de costat i un metre vint de potència. Aquests rebaixos estaven relacionats amb l'anclatge d'una grua amb motiu de les feines de substitució de la coberta de l'edifici del Born amb motiu de la construcció d'un nou Centre Cultural. Els sondeig es va realitzar íntegrament el dia 28 de maig de 2008.

També s'informarà de dotze rebaixos més, efectuats per la constructora COPISA, sense control arqueològic, just al davant de les antigues portes d'accés a l'antic Mercat del Born des dels carrers de la Ribera, de la Fusina i del carrer Comercial. La memòria té com a objectiu principal explicar la comprovació *insitu* dels rebaixos efectuats sense control arqueològic, concretament sobre les possibles afectacions de restes arqueològiques.

Aquests controls estan relacionats amb el 'Projecte d'intervenció Arqueològica a l'Antic Mercat del Born –Actuacions 2005', l'ampliació de diferents punts l'any 2006 i l'excavació de la zona que connecta l'antic Mercat amb l'edifici Annex localitzat al carrer Comercial núm.5, efectuat l'any 2007.

Aquesta intervenció es va efectuar tal i com es disposa a l'autorització de la Direcció General del Patrimoni Arqueològic, expedient **437 K121 NB** dins de les dates indicades i segons el procediment establert en article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Les tasques arqueològiques han estat dirigides per l'arqueòleg de l'empresa CODEX - Arqueologia i Patrimoni, Antoni Fernández Espinosa.

L'Ajuntament de Barcelona va promoure l'obra i l'ICUB va sufragar les despeses.

2. MOTIVACIÓ DE LA INTERVENCIÓ.

La intervenció arqueològica, ha estat motivada per l'anclatge d'unes grues, per part de l'empresa COPISA, en tres punts al voltant de l'antic Mercat del Born de Barcelona, amb motiu de la construcció d'un Centre Cultural. Les tasques de control i revisió estava format per un únic arqueòleg de l'empresa CODEX, Arqueologia i Patrimoni, Antoni Fernández.

La necessitat de construir un centre cultural a l'interior del mercat va venir motivada per la intervenció de l'any 2001, on es van documentar les restes de l'antic barri de la Ribera de Barcelona destruït l'any 1716 per les tropes borbòniques. En total 8100 metres quadrats sota un marc incomparable com és el mercat del segle XIX.

Entre els anys 2005 i 2006 es van realitzar les feines d'excavació de trenta sis punts d'actuació a l'interior del mercat, prèviament a l'inici de les obres de construcció del nou Centre Cultural del Born. Posteriorment, l'any 2007 es va excavar una zona d'uns 80 m² per poder connectar l'edifici del Born i l'edifici Annex del carrer Comercial.

D'acord amb les disposicions que s'estableixen en la legislació vigent al respecte en matèria de Patrimoni Cultural, s'havien de sotmetre als següents fonaments de dret:

-Decret 114/1988 de 7 d'abril, d'avaluació d'impacte ambiental. Segons estableix l'article 2.1.c., els projectes que s'han de sotmetre a una avaluació d'impacte ambiental hauran d'incloure un estudi d'impacte ambiental que es referirà, entre d'altres aspectes, a l'avaluació dels efectes previsibles directes i indirectes del projecte sobre patrimoni històric-artístic i arqueològic

-Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català. Tal com

disposa el Capítol IV "Normes específiques de protecció del Patrimoni Arqueològic", article 46.3, en la tramitació d'obres, instal·lacions o activitats que s'hagin de sotmetre al procediment d'impacte ambiental, s'ha de sol·licitar informe al Departament de Cultura.

-Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català: segons estableix l'article 34.1 "Qualsevol intervenció que es pretengui realitzar en un monument històric, un jardí històric, una zona arqueològica o una zona paleontològica d'interès nacional ha d'ésser autoritzada, pel Departament de Cultura".

-Decret 78/2002 de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, segons estableix l'article 36.2, les declaracions d'impacte ambiental de projectes que afectin restes arqueològiques o paleontològiques requereixen un informe previ de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

El Mercat del Born i la seva zona d'influència s'inclouen en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric, tal i com s'ha posat de manifest en les intervencions arqueològiques precedents. Per això, la intervenció arqueològica té la classificació de Preventiva, i era necessària prèvia a l'execució del projecte constructiu que la va motivar.

El Pla especial de protecció del patrimoni arquitectònic històric artístic de la ciutat de Barcelona, d'octubre de 2000, especifica en l'Article 30 de les Normes que es consideren amb nivell D tots els elements i/o conjunts de Ciutat Vella, inclòs vialitat i zones lliures, que no tinguin una protecció reflectida a les fitxes individualitzades, com és el cas de la finca núm. 5 del carrer Comercial i del tram d'aquest carrer afectat.

En relació al patrimoni arqueològic preservat al subsòl del edifici que ocupa l'antic mercat del Born i la seva zona d'influència, d'acord amb el que estableix la RESOLUCIÓ CLT/1527/2003, de 19 de maig, (DOGC núm. 3893 – 28/05/2003, pàg. 10991) per la qual s'incoa expedient de declaració de bé cultural d'interès nacional, en la categoria de zona arqueològica, a favor del jaciment arqueològic de l'antic Mercat del Born, a Barcelona.

3. SITUACIÓ GEOGRÀFICA DEL JACIMENT

Les zones on es van realitzar els diferents sondeigs de COPISA sense control arqueològic, es situen al davant de tres de les antigues portes d'accés a l'antic Mercat del Born, concretament al davant del núm. 3 del carrer de la Ribera, del núm. 2 del carrer Comercial i del núm. 4 del carrer de la Fusina a l'antic barri de La Ribera que forma part del Casc Antic, en l'interior del Districte de Ciutat Vella de la ciutat de Barcelona. Comarca del Barcelonès.

L'àrea d'actuació de la intervenció arqueològica ha estat d'uns 20 m², ubicat totalment en la via pública.

Les coordenades UTM són: X: 431874 Y: 4582135 . L'alçada sobre el nivell del mar és de 6,2 metres.

Fig.1 Localització del Mercat del Born i les zones dels sondeigs.

4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.

L'interès arqueològic i la rellevància històrica que presenta aquest sector de la ciutat de Barcelona és de primer ordre, tal i com ho representa les diferents catalogacions tant a nivell de país com de la pròpia ciutat de Barcelona. Aquesta importància es fa palesa a partir de la documentació recopilada en els diferents arxius des d'època medieval fins als nostres dies. Totes les intervencions urbanístiques a Ciutat Vella impliquen un seguiment arqueològic i en especial aquesta part del barri de la Ribera.

L'activitat arqueològica realitzada en aquesta zona ha estat important, especialment en els anys 90 del segle passat, amb moltes intervencions de petites dimensions, obertures de diferents trams de carrers, i solars de planta mitjana o petita. Totes aquestes intervencions han aportat dades que ens ajuden a ampliar el coneixement històric de l'actual districte de Ciutat Vella i en especial del Barri de la Ribera.

Cal destacar les intervencions a l'edifici de l'Antic Mercat del Born i en el perímetre que l'envolta, en total sis intervencions.

La primera intervenció a la que ens referirem és l'excavació de la Plaça Comercial efectuada l'any 1991 i dirigida pels arqueòlegs Robert Farré i Dolors Serra. Aquesta intervenció va ser motivada per la construcció d'un aparcament subterrani, en tota l'ària que ocupa la plaça. Com a resultat es va documentar una part important de l'antic barri de la Ribera destruït a principis del segle XVIII, després de perdre la guerra de successió. Entre les restes més destacades, cal destacar la totalitat del carrer Gensana, un tram del carrer del Joch de la Pilota, del carrer Bonayre i un tram molt petit del Rec Comtal.

També es van documentar les cases i tallers que ocupaven l'interior de les illes de cases marcades pels carrers, amb un nivell de conservació de 0.40 m de potència de mitjana pels murs. En els nivells inferiors de la meitat est del

jaciment, va aparèixer bona part de la necròpolis baix-imperial que es prolonga al llarg del carrer Argenteria des de l'antiga muralla romana.

La segona intervenció a la que fem referència es va realitzar a l'interior parc de la Ciutadella, l'any 1991, amb motiu de la construcció d'un gran col·lector d'aigües. La direcció de la intervenció va anar a càrrec de les arqueòlogues Tona Majó i Emília Pagès. En aquesta intervenció va aparèixer bona part del convent de Santa Clara, algunes edificacions de l'antic barri de la Ribera així com un dels petits baluards situats entre els baluards del Rei i el de la Reina, en el qual es va documentar la porta d'entrada a la ciutadella i les restes d'un petit pont que salvava la fossa.

La tercera intervenció a la que fem referència es va efectuar en l'interior de l'antic mercat del Born l'any 1994. Va ser dirigida per les arqueòlogues Eulàlia Barrasetas i Josefa Huertas. El motiu de la intervenció, era estudiar la possibilitat d'ubicar a l'interior del Mercat la facultat d'Audiovisuals de la Universitat Pompeu Fabra, la qual necessitava plantes subterrànies. Es van realitzar un total de 16 sondeigs, 8 cates i 8 de rases, per la totalitat del solar amb la intenció de comprovar l'estat de conservació dels fonaments de l'antic mercat i al mateix temps, documentar la presència d'estructures i el seu estat de conservació, a més de la potència del registre estratigràfic. Les previsions es van complir i a la pràctica totalitat dels sondeigs, es van detectar estructures pertanyents a l'antic barri de la Ribera amb bon estat de conservació.

La quarta intervenció, també en l'interior de l'antic Mercat es va realitzar entre els mesos d'agost i Setembre de l'any 1998. La intervenció va ser dirigida per les arqueòlogues Marta Fàbregas i Josefa Huertas. Una vegada aprovat, per les administracions implicades en el projecte de biblioteca, la ubicació a l'antic mercat del Born, es va optar per la realització d'una nova excavació en la part central del Mercat, que va consistir en la realització d'un únic sondeig de 15 m x 20 m al sector nord-oest de l'Antic Mercat. L'objectiu era conèixer

qualitativament i quantitativa l'estat de conservació de les restes arqueològiques de l'antic barri de la Ribera, incloent un dels seus punts més remarcables, com és un tram de l'antic Rec Comtal. Com a resultat es van documentar parcialment algunes edificacions, un tram de 16 metres del Rec i un arc d'un pont que el salvava.

El cinquè i més important de les intervencions efectuades al Mercat del Born i zones properes es va dur a terme entre febrer del 2000 i abril del 2001 dirigit pels arqueòlegs Pere Lluís Artigues i Antoni Fernández, amb dues fases, una primera de seguiment i una segona d'excavació en extensió. El projecte de construcció de la biblioteca provincial de Barcelona dins de l'Antic Mercat del Born va incloure una part del pressupost per a l'excavació en extensió del subsòl per tal de valorar les restes que apareguessin. Aquestes restes van aparèixer i amb un estat de conservació excel·lent.

En total es van documentar 8.004 m² amb restes arqueològiques, amb la trama urbana d'una part del barri de la Ribera de Barcelona destruïda l'any 1716 per ordre del rei Felip V. Aquesta trama té dos punts importants, el primer és el carrer Qui va del Born al Pla d'en Llull, més conegut com a Bornet, una de les entrades a la ciutat de Barcelona més importants, amb un carrer de més de 11 metres d'amplada, totalment empedrat, amb artesans i botigues als dos costats del carrer. Aquest punt es troba just al mig de la porta principal d'accés al mercat. El segon punt vertebrador és el rec Comtal, una estructura preexistent a la urbanització del barri a finals del segle XIII, i que marca l'urbanisme de la meitat oest del jaciment, es van documentar 72.62 metres de recorregut amb una amplada de 4m.

Es van documentar total o parcialment 8 illes de cases i 9 carrers: en la meitat oest, el carrer de Na Rodés, el carrer dels Ventres i el carrer Gensana, en la part central el carrer Qui va del Born i en la part est, els carrers del Joch de la Pilota, del Bonayre, carrer Abella, carrer Malla i carrer Xucles.

Pel que fa a les edificacions documentades, sempre la planta baixa i en alguns casos un petit soterrani, es va poder observar un cert respecte a l'estructura original de les cases al llarg dels segles, produint-se compartimentacions internes, especialment al llarg del segle XVII. Les edificacions originals del segle XIV, presenten característiques comunes, com ara grans espais diàfans amb particions internes efectuades amb arcades. Les compartimentacions es fan cada vegada de llocs més petits amb pitjors materials i amb la reutilització d'elements arquitectònics.

Dins del jaciment es van diferenciar tres zones, la primera, al voltant del Rec Comtal i el carrer de Na Rodés, era una zona on vivien i treballaven artesans, especialment aquells, que per la seva activitat necessitaven el rec Comtal, tant per recollir com per abocar aigua, la feina de l'historiador A.García Espuche, va donar com a resultat la localització precisa d'artesans blanquers, corders de viola, ferrers, boters etc. En la part central del jaciment, tota la zona del Bornet i illes de cases, es documenta una zona d'oci, amb tavernes, hostals i oficis relacionats amb els viatges, com ara llogaters de mules o oficis varis com metges etc. Finalment, de forma pràcticament testimonial, es va diferenciar l'inici del barri mariner de Barcelona, una zona molt més massificada que les anteriors, amb cases més petites i altes i amb carrers sense empedrat i molt més estrets.

El conjunt arquitectònic i urbanístic presentava, en línies generals un excel·lent estat de conservació, ja que la destrucció i posterior enterrament van protegir les restes d'una destrucció lenta, les actuacions urbanístiques posteriors i la construcció entre els anys 1873 i 1876, del mercat del Born amb una innovadora tècnica constructiva, l'arquitectura del ferro, que necessita una fonamentació lleugera van afavorir encara més la conservació.

Una bona part del jaciment no es va excavar, ja que la direcció de Patrimoni Cultural de la Generalitat i el Museu d'Història de la Ciutat, van donar ordres de no desmuntar paviments, per tant, especialment en la meitat est del jaciment, només es va treure la runa que cobria les restes.

Entre els mesos de juny i setembre de 2007 es va realitzar una excavació arqueològica extensiva i manual, fins esgotar els nivells antròpics, d'una superfície de 80 m² al davant del núm. 5 del carrer Comercial. Aquestes feines van donar com a resultat la documentació parcial de tres edificacions del barri de la Ribera destruïdes l'any 1716 per la construcció de la Ciutadella i la seva zona de seguretat. Aquestes edificacions tenen un origen baix-medieval situat entorn als segles XIII i XIV.

Finalment hauríem de parlar de diferents excavacions i controls realitzats en la zona d'influència de l'antic Mercat del Born, com per exemple l'excavació, realitzada per l'arqueòloga Gemma Caballé de dos solars situats en el Passeig Picasso, l'excavació de diferents rases al llarg del carrer del Marquès d'Argentera i al Pla de Palau, l'excavació a l'interior del parc de la Ciutadella amb la localització, amb un perfecte estat de conservació del portal de sant Daniel, i finalment, la troballa del baluard de llevant i una part important de la muralla de Mar per part de l'arqueòleg Mikel Soberón. Totes aquestes intervencions, aporten una informació fantàstica per aprofundir en el coneixement de l'evolució, creixement, destrucció i reurbanització d'una de les parts més importants de la ciutat de Barcelona. Des d'un punt de vista cronològic, es segueix un mateix criteri, restes romanes fora de muralla, urbanització de finals del segle XIII, creixement entre els segles XVI i XVII, destrucció d'una bona part a principis del XVIII i en alguns casos, la nova urbanització de diferents sectors, primer amb un marcat signe defensiu i posteriorment amb l'obertura de nous espais guanyats per la ciutat.

5. METODOLOGIA.

La realització del control es va desenvolupar dins dels terminis especificats al permís de la Direcció General de Patrimoni Arqueològic.

En primer lloc, el dia 07 de març del 2008 es va procedir a inspeccionar vuit rebaixos d'un metre i mig per un metre i mig realitzats al davant de les antigues portes d'accés al Mercat del Born des dels carrers de la Ribera i de la Fusina. Aquests rebaixos es van realitzar sense control arqueològic per l'empresa COPISA.

Posteriorment, COPISA va tornar a realitzar quatre rebaixos més, amb les mateixes característiques que els efectuats anteriorment, un cop més sense control arqueològic, aquest cop al davant de l'antiga porta que donava accés a l'antic mercat des del carrer Comercial. En aquests cas no es va realitzar cap revisió dels sondeigs, perquè es van omplir amb formigó.

Els tècnics del Servei d'Arqueologia del MHCB van decidir, efectuar un sondeig, el més a prop possible de l'ària rebaixada i amb la mateixa superfície per tal de comprovar la possible afectació d'estructures en aquest punt.

L'excavació del sondeig es va fer amb una màquina tipus 'bob-cat'. El mètode arqueològic utilitzat és el de Harris-Carandini. Aquest mètode de registre estratigràfic s'ha fonamentat en l'ús de Fitxes d'Unitats Estratigràfiques (a partir d'ara UE) de tradició anglosaxona. En aquestes es defineixen, bàsicament, el tipus d'unitat i la seva descripció, i, molt important, s'estableixen les relacions físiques amb les altres unitats individualitzades per obtenir una seqüència d'anterioritat i posterioritat fonamentals per entendre el procés formatiu de l'estratigrafia.

La numeració d'aquestes UE s'ha establert seguint el número correlatiu

començant pel número 900, (901,902 etc.). El registre és el mateix de totes les intervencions arqueològiques que es duen a terme dins del terme municipal de Barcelona per tal de disposar d'una base de dades homogènia pel que fa al treball de camp i elaboració de resultats.

La planimetria exhaustiva de l'excavació ha estat confeccionada amb el programa de dibuix vectorial Autocad 2004, totes les plantes i seccions es lliuren en format digital i en paper. El plànols d'emplaçament es presenten a escala 1:10.000 i 1:1000, les plantes generals de la intervenció a escala 1:100, i les seccions a escala 1:20.

En la caràtula de les plantes hi figura el nom jaciment, la campanya, l'autor, el codi de la intervenció, la localització del jaciment, i totes les informacions necessàries per a identificar l'element dibuixat. Així com el logo del Museu d'Història de la Ciutat i de l'empresa que realitza l'excavació, Codex Arqueologia i Patrimoni.

Tots els dibuixos es representen amb cotes absolutes sobre el nivell del mar. Conjuntament amb la planimetria s'entregarà un inventari amb l'explicació de tots els plànols, escala i mides.

S'han fotografiat tots els sondeigs, entregant-se els originals, sempre amb el codi de la intervenció. Conjuntament amb les fotografies s'entregarà un inventari amb l'explicació de totes les fotografies.

Els treballs d'excavació arqueològica s'han dut a terme d'acord amb les directrius del Coordinador de Seguretat i Salut i amb les directrius dels tècnics del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona i de la Direcció General del Patrimoni Cultural, de la Generalitat de Catalunya.

6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS

Com hem explicat en la part d'introducció i de metodologia, les feines realitzades es poden dividir en dos grups, per una banda, la inspecció dels sondeigs efectuats sense control arqueològic per l'empresa COPISA, i per un altre la realització d'un sondeig de comprovació, per documentar l'estratigrafia i la possible afectació de restes arqueològiques.

Les obres relacionades amb la construcció d'un Centre Cultural en l'antic Mercat del Born de Barcelona, van fer necessari la col·locació de tres grues en diferents punts del perímetre del mercat, concretament al davant de les antigues portes d'accés des dels carrers de la Ribera, de la Fusina i del Carrer Comercial, (en la part central). Aquestes grues necessàriament havien d'estar al subsòl, agafades per quatre punts. En un primer moment, situat en el mes de març de 2008, es van realitzar vuit sondeigs, d'un metre per un metre i 1,20 m de potència, per la localització de possibles serveis que es localitzessin en el punt on s'havia de realitzar l'anclatge. Aquests sondeigs efectuats per l'empresa COPISA, es van realitzar sense control arqueològic, tot i ser considerada una zona d'alta expectativa arqueològica i protegida amb el grau més alt, BCIN.

El MHCB va enviar un arqueòleg el dia 7 de maig per comprovar la possible afectació d'estructures en el rebaix dels sondeigs. El resultat de la inspecció va ser negatiu, no es van documentar estructures d'època medieval o modernes afectades.

6.1 Sondeigs efectuats en la part SE del mercat. Carrer de la Ribera.

Es van realitzar quatre sondeigs, identificats com a: 1se, 2se, 3se i 4se, seguint la orientació de la façana del mercat i distanciats, els primers, 1,4 m de la mateixa i 3,16 m entre sí. Els segons es van realitzar en paral·lel als primers, distanciats 3,15 m i 2,39 entre sí.

6.1.1 Sondeig 1se.

Sondeig d'un metre de llarg per un metre d'amplada i 1,30 metres de potència. En la seva cara oest presentava un gran bloc de formigó provinent de la construcció dels pilars exteriors en aquest punt. En les cares nord i sud també presentava formigó, tot i que de forma més parcial. En el tall es va documentar un únic estrat de rebliment, força alterat. Com a conclusió podem dir que en aquest punt no existien estructures o nivells arqueològics, ja que aquest punt havia estat remogut en una fase anterior a la realització del sondeig.

6.1.2 Sondeig 2se.

Sondeig de 1,2 de llarg per 1,3 d'amplada i 1,20 metres de potència. En el seu interior es van documentar restes d'un antic servei, (destruït), que el creuava de nord a sud. En la seva cara oest i parcialment en la sud presentava formigó provinent de la construcció dels pilars exteriors en aquest punt. Com en el cas anterior, només es va documentar un estrat de rebliment, amb signes evidents d'haver estat remogut. Es poden aplicar les mateixes conclusions que en el sondeig anterior.

6.1.3 Sondeig 3se.

Sondeig de 1,2 de llarg per 1,1 d'amplada i 1,20 metres de potència. Es van documentar restes d'un antic servei, recobert de formigó, en la seva part sud. Es va documentar un únic estrat de rebliment, format per pedres i material de construcció, possiblement de l'enderroc del barri de la Ribera de l'any 1716. Com a conclusió podem afirmar l'absència d'estructures en aquest punt .

6.1.4 Sondeig 4se.

Sondeig de 1,7 de llarg per 1,1 d'amplada i 1,20 metres de potència. Presenta les mateixes característiques que l'anterior, però amb la presència de tres maons col·locats en la base del sondeig, possiblement relacionats amb l'antic pas d'un servei en aquest punt. Com en els anteriors casos no es van documentar estructures en aquest punt.

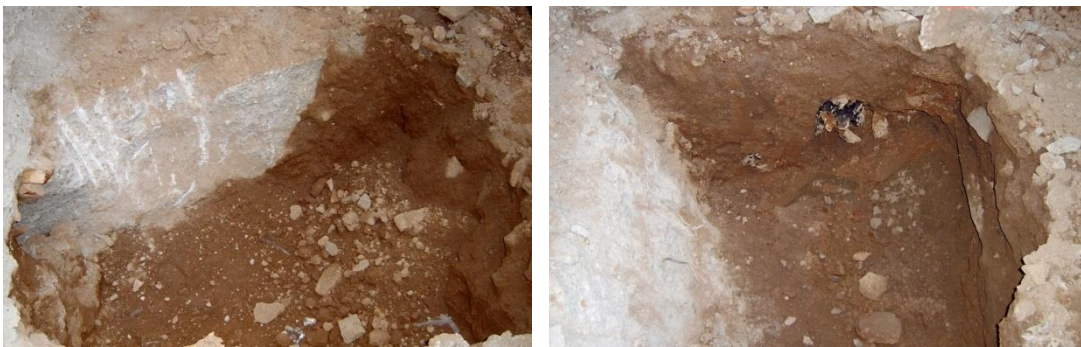

Fig. 2 Sondeigs 1se i 2se.

Fig. 3 Sondeigs 3se i 4se.

6.2 Sondeigs efectuats en la part NW del mercat. Carrer de la Fusina.

Es van realitzar quatre sondeigs, identificats com a: 1nw, 2nw, 3nw i 4nw, seguint la orientació de la façana del mercat i distanciat, els primers, 2,14 m de la mateixa i 2,36 m entre sí. Els segons es van realitzar en paral·lel als primers, distanciat 3,29 m i 2,45 entre sí.

6.2.1 Sondeig 1nw.

Sondeig que fa 1,2m de llarg per 1,2m d'amplada i 1,30 metres de potència. En la seva cara oest es van apreciar les restes d'un possible paviment de rajoles a 0,40 m respecte del paviment actual, aquest paviment podria estar relacionat amb un dels moments d'ús de l'antic mercat. No es pot saber si les restes del paviment van ser destruïdes en el moment de realitzar el sondeig 1nw. Al contrari del que succeïa amb els sondeigs de la part se, s'han identificat diferents estrats en el tall del sondeig, possiblement tots datats en època contemporània. Com a conclusió podem dir que en aquest punt pot haver-se destruït part d'una pavimentació relacionada amb l'antic Mercat del Born.

6.2.2 Sondeig 2nw.

Sondeig de 1,4m de llarg per 1m d'amplada i 1 m de potència. En la seva cara nord s'aprecia les restes d'una estructura feta amb rajoles lligades amb ciment, d'uns 0,40m de potència. Podria tractar-se d'una de les clavegueres de l'antic Mercat del Born. Possiblement aquesta estructura va ser destruïda durant les feines de rebaix per a la realització del sondeig.

6.2.3 Sondeig 3nw.

Sondeig de 0,9m de llarg per 1m d'amplada i 1,20 metres de potència. Es van documentar restes d'un antic servei, una canonada de ferro col·lat que creua el sondeig de nord a sud. En la seva cara Est, es va documentar una claveguera d'època contemporània. Com a conclusió podem afirmar l'absència d'estructures en aquest punt .

6.2.4 Sondeig 4nw.

Sondeig de 0,9m de llarg per 1,2 d'amplada i 1,10 metres de potència. Presenta el mateix servei que en el cas anterior, que destrueix l'estratigrafia i qualsevol possible resta arqueològica en aquest punt.

Fig. 4 Sondeigs 1nw i 2nw.

Fig. 5 Sondeigs 3nw i 4nw.

6.3 Sondeigs efectuats en la part NE del mercat. Carrer Comercial.

Els sondeigs realitzats entre els números 7 i 13 del carrer Comercial, no van poder ser revisats, ja que van ser omplerts amb formigó. Per tant no es pot dir res ni de les mides ni de possibles estructures afectades.

6.4 Sondeig de comprovació efectuat al carrer Comercial.

L'impossibilitat de conèixer la possible afectació d'estructures arqueològiques, va motivar la realització d'un sondeig en la part més propera a la zona rebaixada i amb els mateixos metres quadrats afectats. El dia 27 de maig, el tècnics de COPISA i GECSA, conjuntament amb un arqueòleg del MHCB i un arqueòleg de CODEX, van plantejar el lloc exacte on s'havia de realitzar aquest sondeig.

El sondeig es va realitzar l'endemà dia 28 de maig, amb operaris i maquinària de COPISA i la presència d'un arqueòleg director de l'empresa CODEX. Es va plantejar un sondeig de 3,42 m de llarg per 1,60 m d'amplada i una potència de 1,30 m. En primer lloc, operaris de COPISA van retirar la pavimentació de llambordes, i posteriorment amb una màquina tipus 'bob-cat' es va procedir al rebaix dels diferents estrats fins una cota de 1,50 respecte del paviment del carrer.

6.4.1 Seqüència estratigràfica

La descripció de la seqüència estratigràfica s'ordena coincidint amb el procés d'excavació, és a dir, de l'estrat més modern al més antic. Només es van documentar tres estrats, dels quals dos es daten en època contemporània i un a principis del segle XVIII. No es va documentar cap estructura arqueològica, i és molt possible que tampoc existissin estructures en els sondeigs efectuats per COPISA sense control arqueològic.

Per sota del nivell de llambordes, UE 901, es va documentar el seu nivell de preparació UE 902, estrat sauló de textura sorrenca, de color marró-grisenc, sense material, molt tacat per les filtracions de la superfície del paviment, en total l'estrat feia uns 0,30 m de potència. Aquest cobria el nivell de farciment de la rasa d'un servei i un estrat de runa. En època contemporània es va construir

un servei, un tub metàl·lic de poc més de 10 cm de diàmetre, la rasa per a la seva construcció tallava el nivell de runa que posteriorment descriurem. L'estrat UE 904 farcia la rasa del servei, es tracta d'un estrat de color marró, de textura solta, sense material.

Finalment, l'estrat més antic localitzat, UE 903, és un nivell de runa, de color marró clar, amb restes de morter blanc, amb material de construcció i ceràmica blava catalana tipus 'Poblet' o 'ditada'. La cronologia de les ceràmiques, principis del segle XVIII, coincideix amb el moment en el qual es van destruir les cases d'aquests sector del barri de la Ribera, per poder construir la Ciutadella militar i la seva zona de seguretat, per tant, es tracta del mateix estrat de runa que s'ha localitzat a l'interior del mercat i a l'interior del carrer Comercial.

6.4.2 Fases cronològiques.

Fase I. Enderroc de part del barri de la ribera.

Tal i com s'ha pogut documentar en totes les excavacions arqueològiques en aquesta part del barri de la Ribera, s'ha documentat el nivell d'enderroc de les cases destruïdes per a la construcció de la Ciutadella militar. Aquest nivell, identificat com a UE 902, presenta un material força semblant, amb pedres, morter i ceràmica blava catalana datada en el primer quart del segle XVIII. Les fonts històriques ens indiquen que l'enderroc es va produir en tres fases entre els anys 1716 i 1718.

Fase II. Construcció d'un servei en època contemporània.

No s'han detectat fases històriques posteriors a 1718, el fet de que aquest espai fos una zona de seguretat de la Ciutadella, va impedir la construcció de cap mena d'estructura. A mitjans del segle XIX, amb l'enderroc

de la Ciutadella, es va procedir a la urbanització d'aquesta part del barri de la Ribera, amb la construcció d'edificacions, carrers i un mercat. El punt on es va realitzar el sondeig, ha perdurat com a carrer des d'aquell moment i fins els nostres dies. Per tant les úniques estructures identificables, només poden ser serveis o nivells de preparació de paviments del carrer.

En el sondeig es va documentar un d'aquests serveis, concretament un tub de ferro de 10 cm de diàmetre, que en l'actualitat ja no està en ús. A part del servei es va documentar la rasa per a la seva construcció.

Fase III. Pavimentació del carrer Comercial.

La fase més moderna documentada al sondeig, és la darrera pavimentació de la calçada del carrer Comercial, la característica principal és que ha mantingut les llambordes de pedra com a element per on circulen els cotxes, en lloc d'asfalt.

7. CONCLUSIONS

Entre els mesos d'abril i maig de 2008, l'empresa COPISA, va realitzar una sèrie de sondeigs, per comprovar l'existència de serveis que dificultessin la construcció de tres grues, al davant de les antigues portes d'accés al Mercat del Born, des dels carrers de la Ribera, de la Fusina i la central del carrer Comercial.

En un primer moment van realitzar vuit sondeigs, quatre al carrer de la Ribera i quatre al carrer de la Fusina, aquests sondeigs feien un metre de llarg, per un metre i vint centímetres d'amplada i un metre de potència. Cap d'aquests sondeigs es va realitzar amb control arqueològic. Els tècnics del Museu d'Història de la Ciutat, van demanar la presència d'un arqueòleg, per a que documentés els rebaixos efectuats i valorés la possible afectació d'estructures, també es va demanar la presència d'un arqueòleg en futurs rebaixos. Els resultats de l'inspecció dels rebaixos, va ser negatiu, en cap dels quatre sondeigs del carrer de la Ribera, es van apreciar restes arqueològiques en els tallats. En els sondeigs del carrer de la Fusina es van documentar restes d'un paviment i d'una claveguera seccionats, possiblement relacionats amb el mercat del Born.

En el mes de maig, novament sense control arqueològic, l'empresa COPISA, va realitzar els sondeigs al davant de la porta central de l'antic Mercat del Born al carrer Comercial. Aquest cop no es va poder comprovar la possible afectació d'estructures arqueològiques, ja que els rebaixos havien estat reomplerts amb formigó. És per això que els tècnics del Museu d'Història de la Ciutat, van decidir la realització d'un sondeig just al costat de la zona rebaixada sense control arqueològic. Aquest sondeig, havia de tenir les mateixes dimensions que la suma dels rebaixos no controlats.

El sondeig es va efectuar en un dia, amb una màquina tipus 'bob cat', i els resultats van ser negatius. Es va fer un sondeig de 3,60 m de llarg per 1,50 m d'amplada i es va rebaixar fins una potència d'un metre i mig. Es van documentar tres estrats: el nivell de preparació del paviment del carrer Comercial, l'estrat de reompliment d'una rasa relacionada amb un servei, i finalment un nivell de runa, datat a principis del segle XVIII, procedent de l'enderroc de les cases del barri de la Ribera en aquest punt.

No es va documentar cap estructura històrica, ni de cap fase posterior, possiblement les estructures es documenten un metre per sota des del punt on es va deixar el sondeig.

Un cop documentats els estrats es va procedir al cobriment del sondeig, amb les terres extretes amb anterioritat.

8. BIBLIOGRAFIA.

ARTIGUES, P.LL. i FERNÁNDEZ, A. (2001): “*Memòria de la intervenció arqueològica a l'Antic Mercat del Born de Barcelona*”. Arxiu del Servei d'arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

BARRASETAS, E i HUERTAS, J. (1994): “*Memòria d'excavació a l'Antic Mercat del Born*”. Arxiu del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

BATLLORI, A i MUNNÉ, LL.M^a. (1974): “*Ceràmica Decorada Catalana*”. Ed. Vicens-Vives. Barcelona.

FERNÁNDEZ, A. (2005): “*Memòria de la intervenció arqueològica a l'Antic Mercat del Born de Barcelona i al carrer Comercial núm.5*”. Arxiu del Servei d'arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

GALERA, M. ROCA, F. I TARRAGÓ, S. (1984): “*Atlas de Barcelona (segles XVI – XX)*”. Publicacions del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona.

TELESE, A. (1991): “*La vaixel·la blava catalana de 1650 a 1670. Repertori, catalogació i proposta per a la seva nomenclatura. Investigació bibliogràfica sobre la pisa hispànica*”. Barcelona.

Fotografies de la intervenció.

074 05 UE 900

074 05 UE 900 901

074 05 UE 901

074 05 UE 903

074 05 UE 904 905

074 05 Cobriment

074 05 UE Final

Num.	Sector	UE
1	C./ Ribera	Detall del sondeig 1E. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat en el centre de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer de la Ribera. Des del sud-oest.
2	C./ Ribera	Detall del sondeig 1E. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat en el centre de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer de la Ribera. Des del nord-est.
3	C./ Ribera	Detall del sondeig 2E. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat al sud de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer de la Ribera. Des del sud-oest.
4	C./ Ribera	Detall del sondeig 2E. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat al sud de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer de la Ribera. Des del nord-est.
5	C./ Ribera	Detall del sondeig 3E. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat a l'est del sondeig 1E localitzat al carrer de la Ribera. Des del sud-oest.
6	C./ Ribera	Detall del sondeig 4E. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat a l'est del sondeig 2E localitzat al carrer de la Ribera. Des del sud-oest.
7	C./ Ribera	Detall de la localització dels sondeigs 1E i 2E situats al davant de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer de la Ribera. Des del sud-oest.
8	C./ Fusina	Detall del sondeig 1W. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat al sud de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer Fusina. Des del sud.
9	C./ Fusina	Detall de l'estratigrafia localitzada a l'interior del sondeig 1W. Des de l'est.
10	C./ Fusina	Detall de l'estratigrafia i un paviment localitzat a l'interior del sondeig 1W. Des de l'est.
11	C./ Fusina	Detall del sondeig 2W. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat al sud de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer Fusina. Des del sudoest
12	C./ Fusina	Detall de les restes d'una estructura localitzada en la part nord del sondeig 2W. Possiblement relacionada amb una claveguera de l'Antic Mercat del Born. Des del sudoest
13	C./ Fusina	Detall de la localització dels sondeigs 1W i 2W situats al davant de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born des del carrer Fusina. Des del nord-est.
14	C./ Fusina	Detall de la localització dels sondeigs 3W i 4W situats a l'oest dels sondeigs 1W i 2W al carrer Fusina. Des del nord-oest.
15	C./ Fusina	Detall del sondeig 4W. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat a l'oest del sondeig 2W al carrer Fusina. Des del nordest

Num.	Sector	UE
16	C./ Fusina	
Detall del sondeig 4W. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat a l'oest del sondeig 2W al carrer Fusina. S'aprecia un antic servei. Des de l'oest		
17	C./ Fusina	
Detall del sondeig 3W. Efectuat per COPISA, sense control arqueològic, localitzat a l'oest del sondeig 1W al carrer Fusina. S'aprecia un antic servei i la paret d'una claveguera. Des de l'oest		
18	C.Comercial	
Detall del punt on s'havien de realitzar els sondeigs per a fonamentar una grua al carrer Comercial, al davant de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born. Des del nord		
19	C.Comercial	
Detall del punt on s'havien de realitzar els sondeigs per a fonamentar una grua al carrer Comercial, al davant de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born. Des del nord-oest		
20	C.Comercial	
Detall del punt on s'havien de realitzar els sondeigs per a fonamentar una grua al carrer Comercial, al davant de l'antiga porta d'accés al Mercat del Born. Des del nord-est		
21	C.Comercial	900
Detall de l'extracció del paviment del carrer Comercial en el punt on es va realitzar el sondeig. Des de l'oest.		
22	C.Comercial	900
Detall de l'extracció del paviment del carrer Comercial en el punt on es va realitzar el sondeig. Des de l'oest.		
23	C.Comercial	901
Detall del nivell de preparació del paviment del carrer Comercial. Des del nordoest.		
24	C.Comercial	901
Detall del nivell de preparació del paviment del carrer Comercial. Des de l'est.		
25	C.Comercial	
Detall de la zona rebaixada sense control, un cop reomplert amb formigó. Des de l'est.		
26	C.Comercial	900 901
Detall del nivell de preparació del paviment del carrer Comercial. Des de l'oest.		
27	C.Comercial	900 901
Detall del nivell de preparació del paviment del carrer Comercial. Des del nordoest.		
28	C.Comercial	901
Detall de l'excavació del nivell de preparació UE 901. Des de l'est.		
29	C.Comercial	901
Detall de l'excavació del nivell de preparació UE 901. Des del nordest.		
30	C.Comercial	901
Detall de l'excavació del nivell de preparació UE 901. Des de l'est.		
31	C.Comercial	902
Detall de l'excavació del nivell d'enderroc del barri de la Ribera UE 902. Des de l'est.		
32	C.Comercial	902
Detall de l'excavació del nivell d'enderroc del barri de la Ribera UE 902. Des del nord.		

Num.	Sector	UE
33	C.Comercial	902
Detall del nivell d'enderroc del barri de la Ribera UE 902. Des del nord.		
34	C.Comercial	905
Detall d'un servei que creuava el sondeig en la seva part sud.		
35	C.Comercial	905
Detall d'un servei que creuava el sondeig en la seva part sud.		
36	C.Comercial	905
Detall d'un servei que creuava el sondeig en la seva part sud.		
37	C.Comercial	
Detall del cobriment amb terra del sondeig, un cop assolits els objectius de documentació de l'estratigrafia. Des del sudest.		
38	C.Comercial	
Detall del cobriment amb terra del sondeig, un cop assolits els objectius de documentació de l'estratigrafia. Des del sudest.		
39	C.Comercial	
Detall del cobriment amb terra del sondeig, un cop assolits els objectius de documentació de l'estratigrafia. Des de l'oest.		
40	C.Comercial	
Detall del cobriment amb terra del sondeig, un cop assolits els objectius de documentació de l'estratigrafia. Des del nordest		
41	C.Comercial	
Detall del cobriment amb terra del sondeig, un cop assolits els objectius de documentació de l'estratigrafia. Des del nord.		
42	C.Comercial	
Detall del cobriment amb terra del sondeig, un cop assolits els objectius de documentació de l'estratigrafia. Des del nord.		

Sector	Datació	Criteri Dat.	Textura	Color	900	
Composició				Interpretació	Tipus UE Paviment	Foto. Plan.
Relacions Físiques	Igual a			Paviment de llambordes		21
Cobreix a 901	Cobert per					22
Farceix a	Farcit per					26
Talla a	Tallat per					27
Es recolza en	Se li recolza					
Es lliura	Se li lliura					
				Descripció		
				Paviment de llambordes de la calçada del carrer Comercial.		

Sector	Datació	Criteri Dat.	Textura	Color	901	
	S.XX	Tècnic	Sorrenca	Marró Fosc		
Composició	plàstics			Interpretació	Tipus UE Estrat	Foto. Plan.
Relacions Físiques	Igual a			nivell de preparació		23
Cobreix a 902 904	Cobert per 900					24
Farceix a	Farcit per					26
Talla a	Tallat per					27
Es recolza en	Se li recolza					28
Es lliura	Se li lliura					29
				Descripció	30	
				Nivell de sauló que funciona com a preparació del paviment de llambordes de la calçada del carrer Comercial. Nivell de trenta centímetres de potència.		

Sector	Datació	Criteri Dat.	Textura	Color	902	
	1716	Històric	Solta	Beix		
Composició	pedres, ceràmica, vidre, morter			Interpretació	Tipus UE Estrat	Foto. Plan.
Relacions Físiques	Igual a			Nivell enderroc		31
Cobreix a	Cobert per 901					32
Farceix a	Farcit per					33
Talla a	Tallat per 903					
Es recolza en	Se li recolza					
Es lliura	Se li lliura					
				Descripció		
				Nivell produït per l'enderroc del barri de la Ribera, resultat de la construcció de la Ciutadella militar.		

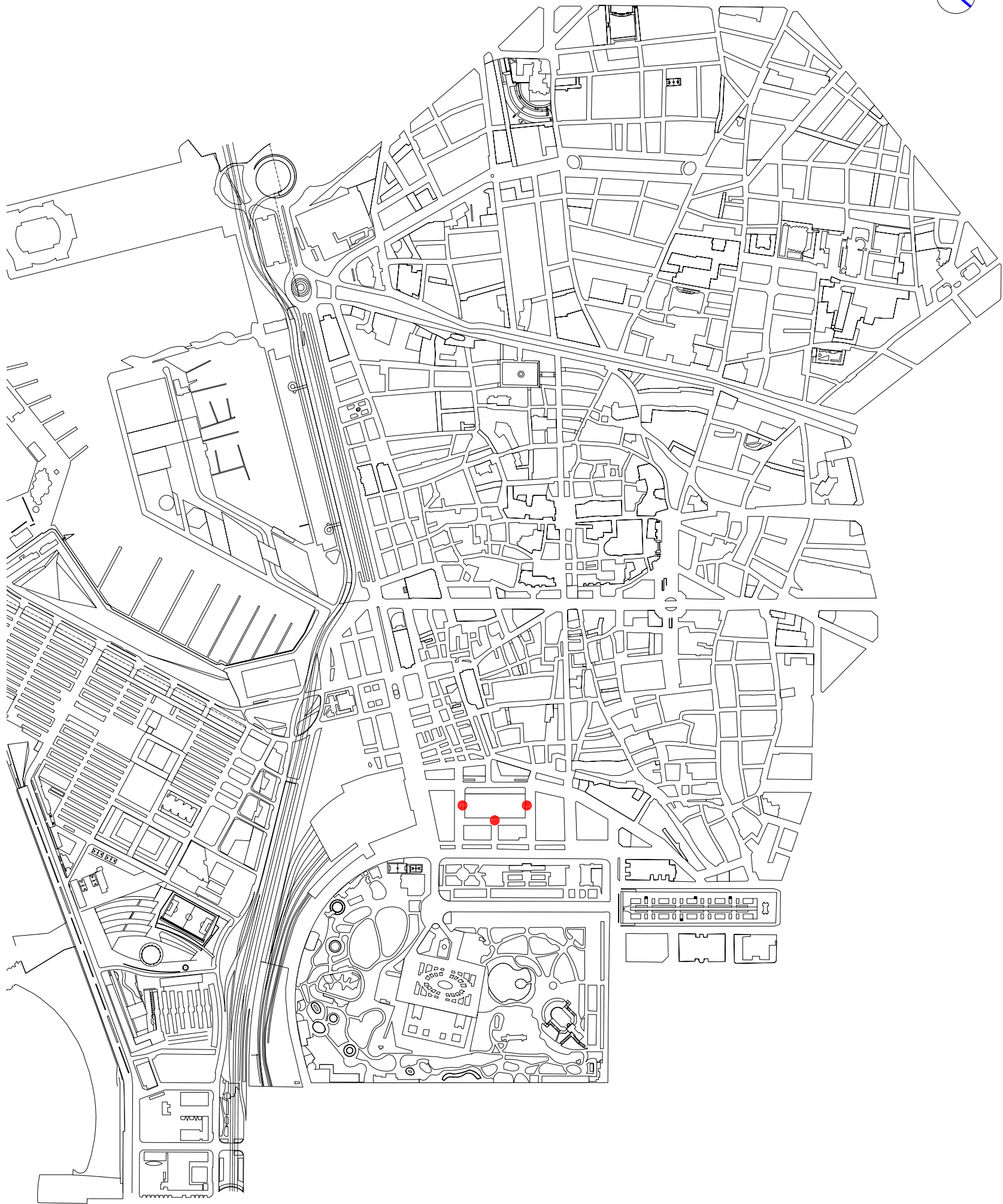
Sector	Datació	Criteri Dat.	Textura	Color	903
Composició			Interpretació	Tipus UE	Rasa
Relacions Físiques	Igual a		Rasa per a la construcció d'un servei contemporani.		
Cobreix a	Cobert per				
Farceix a	Farcit per				
	904 905				
Talla a	Tallat per				
902					
Es recolza en	Se li recolza				
Es lliura	Se li lliura				
			Descripció		
			Servei de 0,60 m d'amplada.		

Sector	Datació	Criteri Dat.	Textura	Color	904
			Sorrenca	Marró Clar	
Composició	sorres		Interpretació	Tipus UE	Reompliment
Relacions Físiques	Igual a		Estrat de farciment		
Cobreix a	Cobert per				
905	901				
Farceix a	Farcit per				
903					
Talla a	Tallat per				
Es recolza en	Se li recolza				
Es lliura	Se li lliura				
			Descripció		
			Estrat únic que farceix la rasa per a la construcció d'un servei contemporani.		

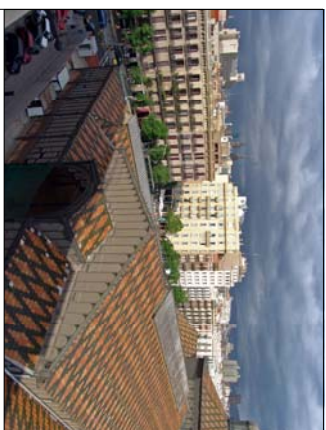
Sector	Datació	Criteri Dat.	Textura	Color	905
Composició			Interpretació	Tipus UE	
Relacions Físiques	Igual a		tub		
Cobreix a	Cobert per				
	904				
Farceix a	Farcit per				
903					
Talla a	Tallat per				
Es recolza en	Se li recolza				
Es lliura	Se li lliura				
			Descripció		
			Servei contemporani. Tub de ferro col.lat de 0.2m de diàmetre.		

34
35
36

Núm.	Títol	UE	Escala
001	Plànol situació		1/10000
002	Plànol emplaçament		1/1000
003	Plànol localització sondeigs SE		1/100
004	Plànol localització sondeigs NW		1/100
005	Plànol localització sondeigs NE		1/100
006	Secció A-A'	900 901 902	1/20
007	Secció B-B'	900 901 902 903 904 905	1/20

MEMÒRIA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA MERCAT DEL BORN
 Plaça Comercial, 12 / C. del la Ribera, 3 / C. Comercial, 2 / C. de la Fusina, 4
 BARCELONA. Barcelonès. Maig de 2008 074-05

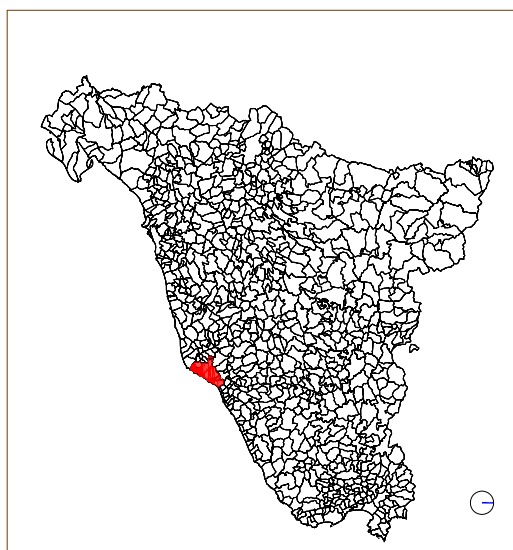
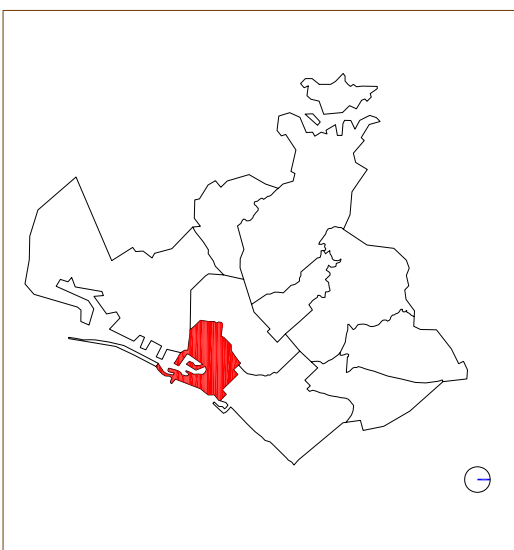
CODEX
 ARQUEOLÒGIA I PATRIMONI

ANTONI FERNÁNDEZ - Arqueòleg director
 Planimetria

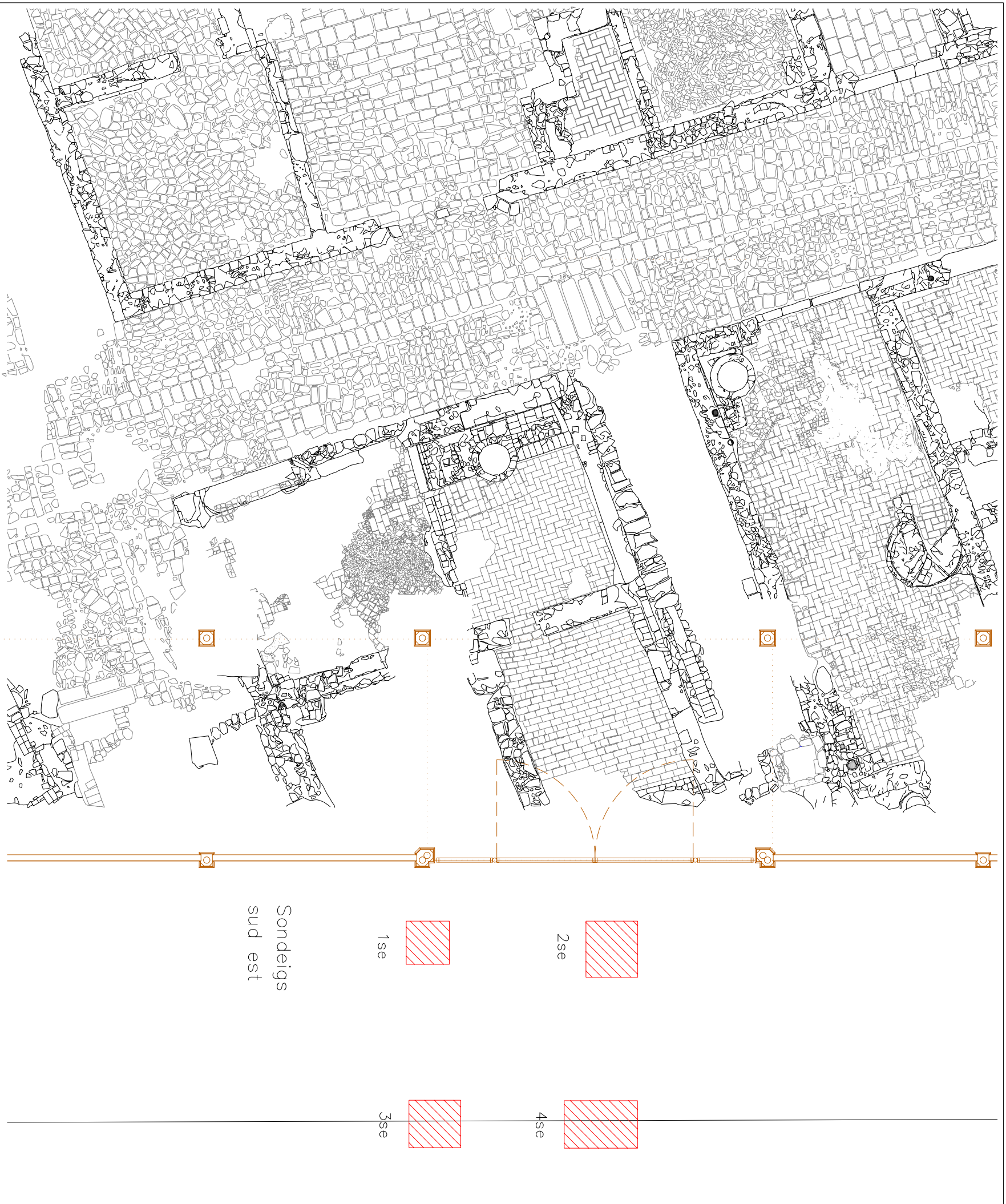
Institut de
 cultura i MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

DN AS
 6. 1/10.000
01-07

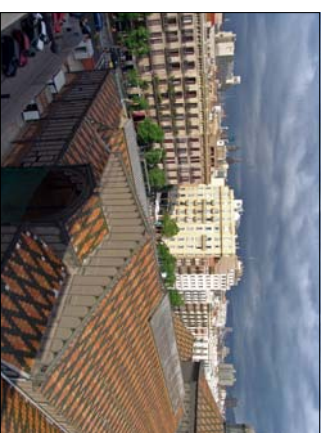
Planta situació

MEMÒRIA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA MERCAT DEL BORN
 Plaça Comercial, 12 / C. del la Ribera, 3 / C. Comercial, 2 / C. de la Fusina, 4
 BARCELONA. Barcelonès. Maig de 2008 074-05

CODEX
 ARQUITECTURA I PATRIMONI

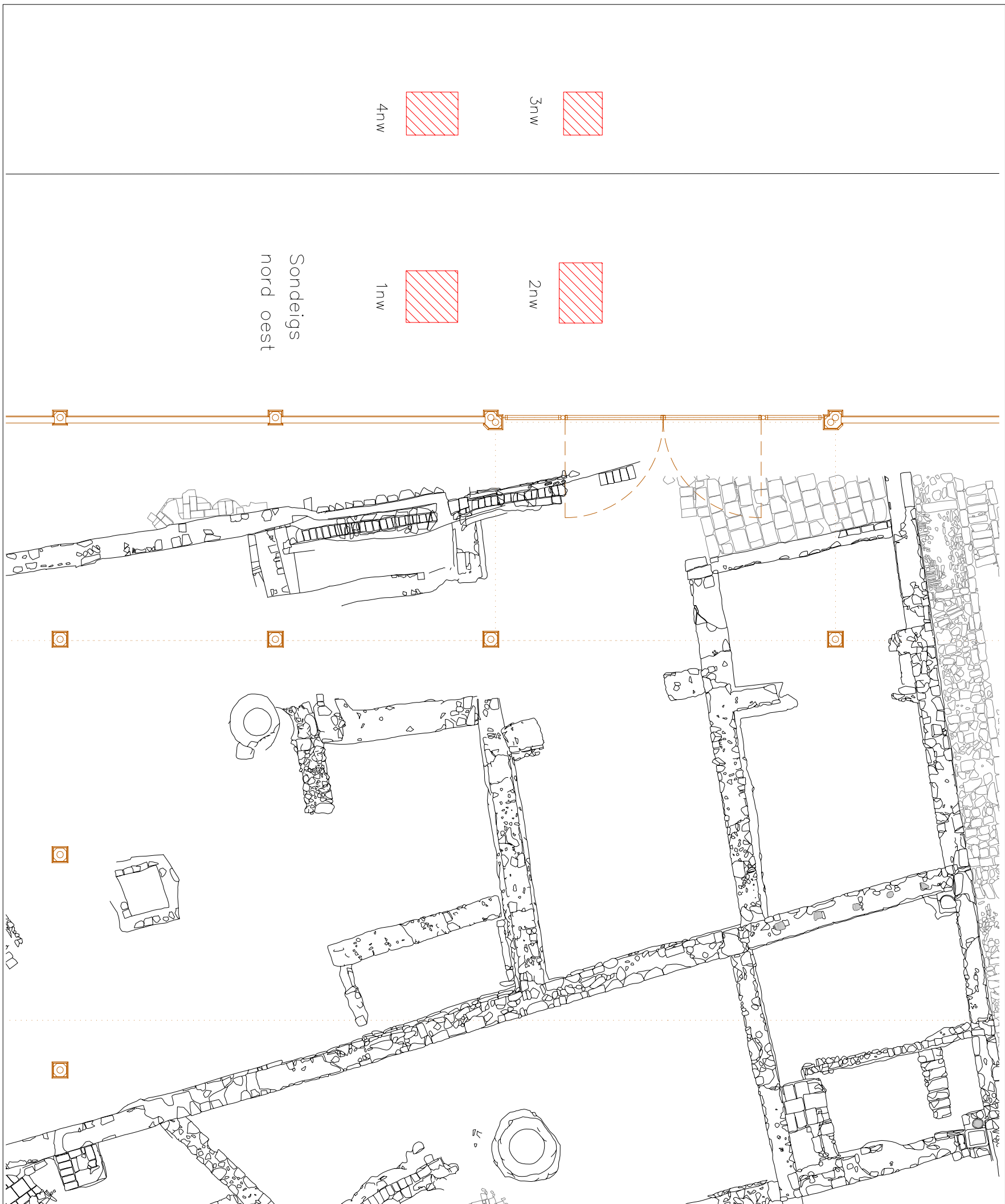
ANTONI FERNÁNDEZ, Arquitect director
 Plànimetria

Institut de
 Cultura • **MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT**

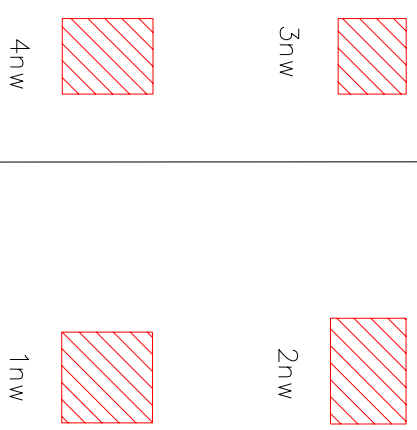
DIN A3
 e. 1/100
03-07

Localització sondeigs SE

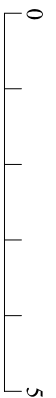

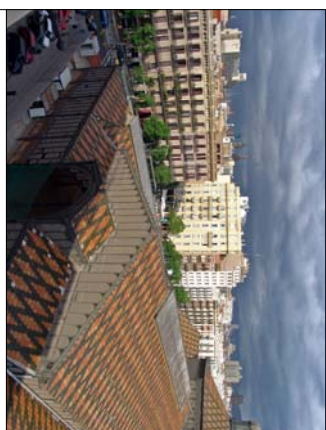
Sondeigs
nord oest

Escala: 1:100

MEMÒRIA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA MERCAT DEL BORN
 Plaça Comercial, 12 / C. del la Ribera, 3 / C. Comercial, 2 / C. de la Fusina, 4
 BARCELONA. Barcelonès. Maij de 2008 074-05

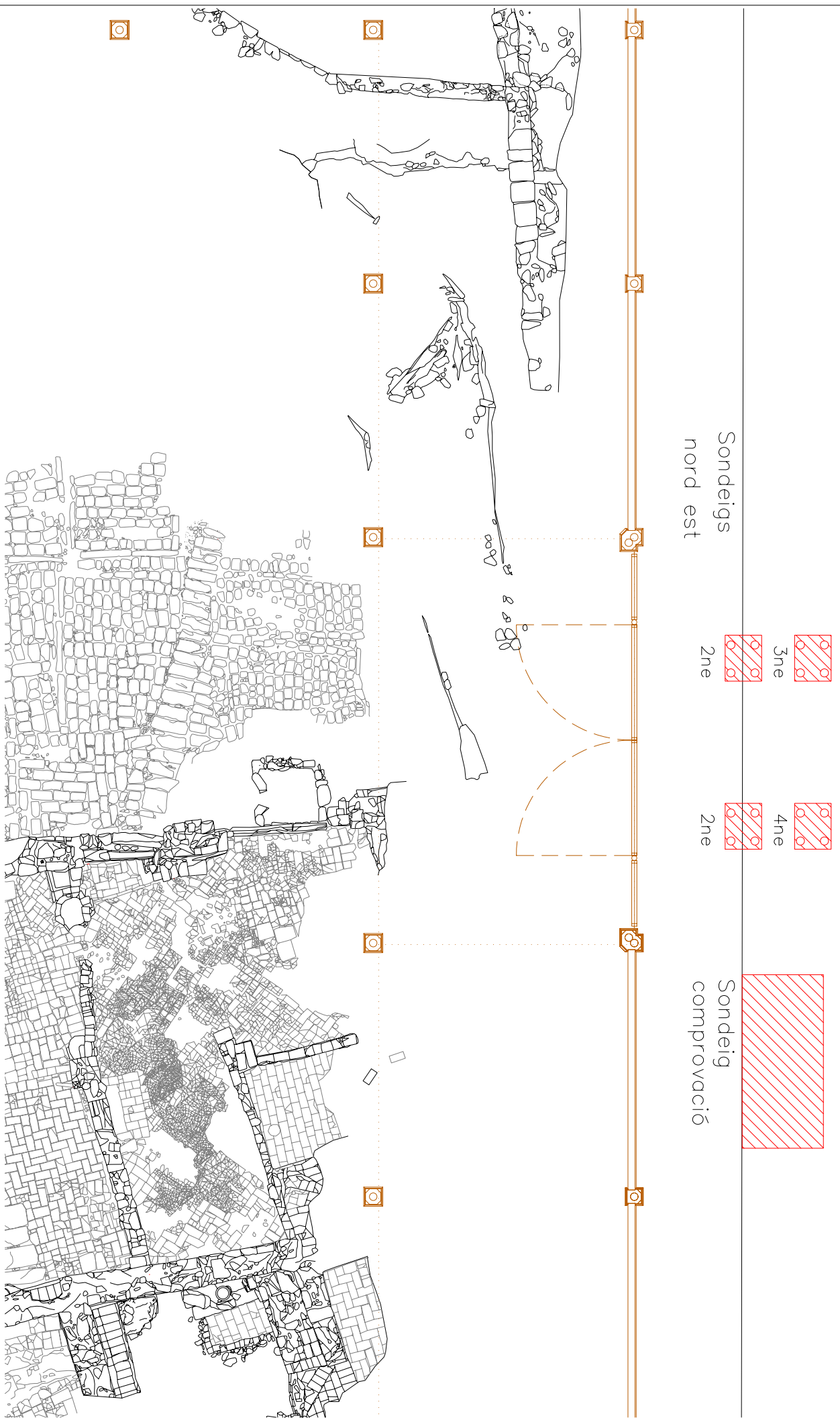
CODEX
 ARQUITECTURA I PATRIMONI

ANTONI FERNÁNDEZ, Arquitect director
 Plànimetria

Institut de
 Cultura • **MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT**

DIN A3
 6.11/00
04-07

Localització sondes NW

MEMÒRIA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA MERCAT DEL BORN
 Plaça Comercial, 12 / C. del la Ribera, 3 / C. Comercial, 2 / C. de la Fusina, 4
 BARCELONA. Barcelonès. Maig de 2008 074-05

Localització sondes NE

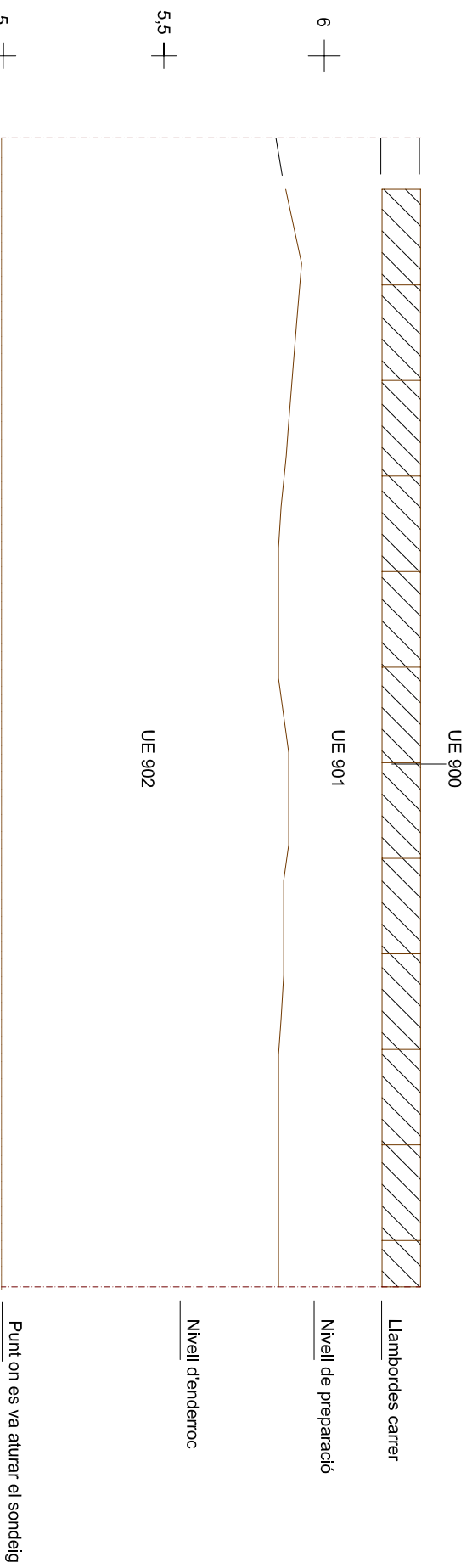
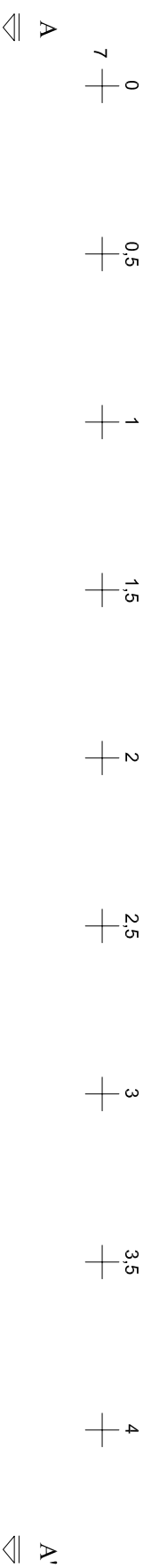
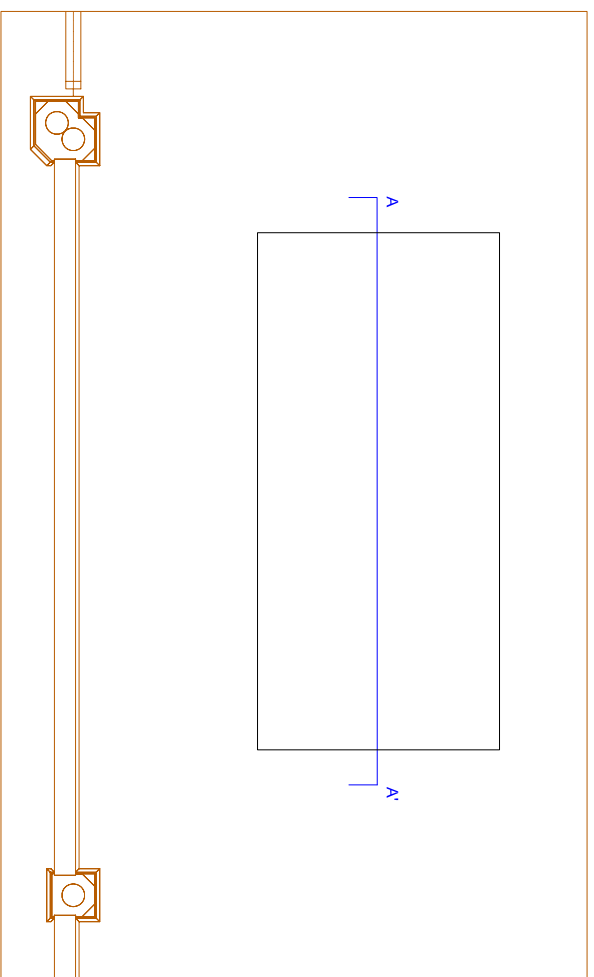
DIN A3
 e: 1/100
05-07

Institut de
 Cultura • **MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT**

CODEX
 ARQUITECTURA I PATRIMONI

ANTONI FERNÁNDEZ - Arquitecte director
 Plànimetria

4.5 +
m.s.n.m

5 +

5.5 +

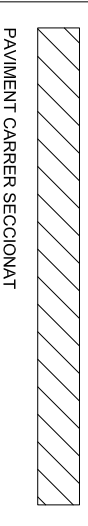
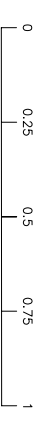
6 +

6.5 +

Sondeigs carrer Comercial, Fussaïna i Ribera

SECCIÓ A-A' (NW-SE)

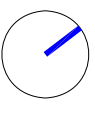
E 1:20

ESTRATS

LIMIT DEL SONDEIG

UE 901 UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

074-05

MEMÒRIA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA MERCAT DEL BORN
Plaça Comercial, 12 / C. del la Ribera, 3 / C. Comercial, 2 / C. de la Fusina, 4
BARCELONA. Barcelonès. Maig de 2008

Secció A-A' (NW-SE)

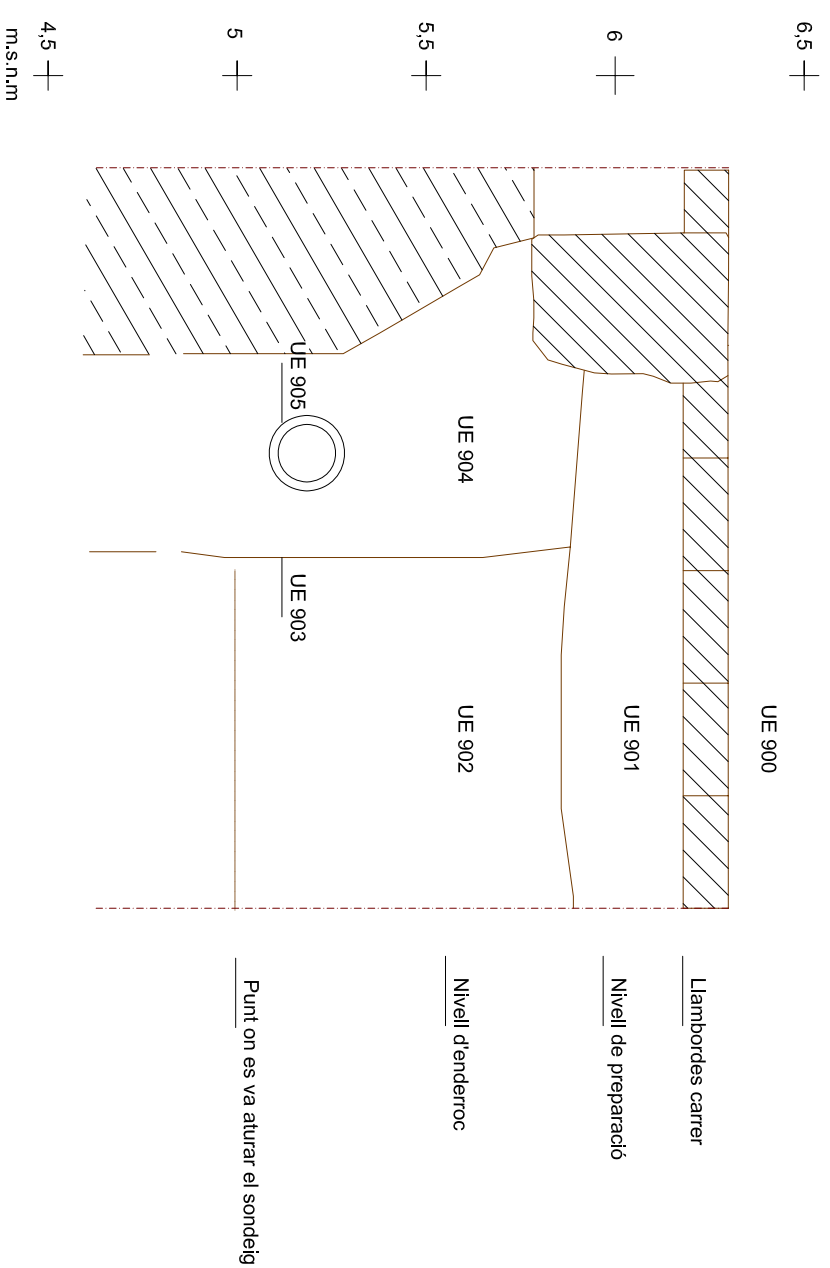
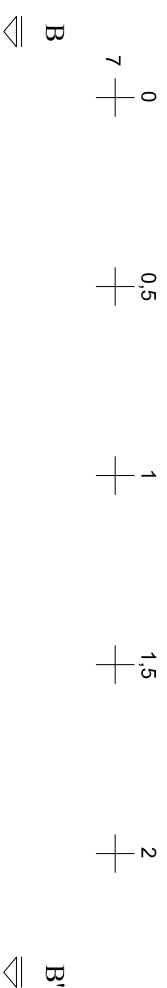
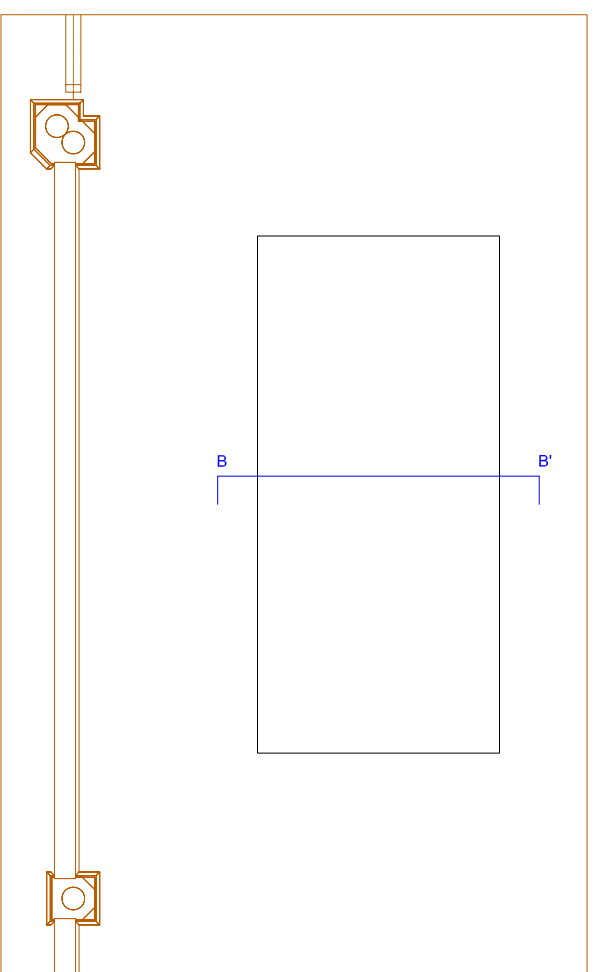
DIN/A3
6. 1/20
06-07

Institució de cultura: **MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT**

CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

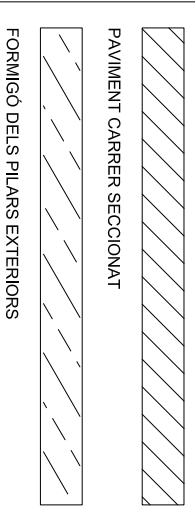
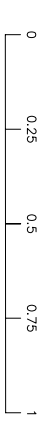
ANTONI FERNÁNDEZ - Arqueòleg director
Planimètria

Sondeigs carrer Comercial, Fussina i Ribera

SECCIÓ B-B' (NE-SW)

E 1:20

ESTRATS

LIMIT DEL SONDEIG

UE 901 UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Secció B-B' (NW-SE)

DIN/A3

6.1/20

07-07

Institut de Cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

CCODEX

ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

ANTONI FERNÁNDEZ - Arqueòleg director

Planimètria

MEMÒRIA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA MERCAT DEL BORN

Plaça Comercial, 12 / C. del la Ribera, 3 / C. Comercial, 2 / C. de la Fusina, 4

BARCELONA. Barcelonès. Maig de 2008

074-05